

Motion till riksdagen 2013/14:C290

av **Hans Rothenberg (M)**

Flexiblare utbetalning av ersättning enligt expropriationslagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga flexiblare utbetalning av ersättning enligt expropriationslagen.

Motivering

Expropriationslagen reglerar under vilka förhållanden privat mark och egendom får tas i bruk för allmänna ändamål. Olika regelverk kring expropriation har funnits i svensk lagstiftning i snart tvåhundra år och reglerna kring bland annat ersättningens storlek och vissa principer ändrades så sent som 2010.

Expropriationslagen utnyttjas relativt sällan då det även finns andra, mer specifika lagar, som reglerar hur mark får tas i anspråk för diverse ändamål. Som exempel på sådana lagar kan nämnas ledningsrättslagen och anläggningslagen. Genom dessa lagar aktualiseras dock skrivningarna i expropriationslagen då de i mycket hög utsträckning lutar sig mot expropriationslagens bestämmelser avseende ersättning. Dessa bestämmelser återfinns i expropriationslagens 4 kap.

Huvudregeln när det gäller ersättning har ursprungligen utgått från att en fastighetsägare inte ska befinna sig i en sämre ställning förmögenhetsmässigt efter en expropriation än innan. Den senaste förändringen i lagen, från 2010, hade till syfte att ytterligare stärka äganderätten, genom ett schablonpåslag utöver den tidigare nivån. Påslag ska motsvara 25 procent av fastighetens marknadsvärde eller den värdeminskning som uppstått på grund av att mark och/eller fastighet tagits i anspråk.

En nyligen avslutad utredning (SOU 2012:61) hade också i uppdrag att föreslå en ordning för vinstfördelning att gälla i de fall då fastighets- eller markägare får se sin egendom ianspråktagen för vinstdrivande verksamhet. Bak-

Fel! Okänt namn på

grunden till utredningsuppdraget var att samhällsutvecklingen lett till att antalet tvångsförfoganden genomförda av vinstdrivande aktörer har ökat. I utredningen listas dock också ett antal områden som inte bör ingå bland dem där en ökad ersättning kan bli aktuell, exempelvis vid dragning av elledningar.

Ersättningen vid olika former av expropriation sker genom utbetalning vid ett tillfälle, trots att förändring i princip alltid är permanent och kan ha en framtida påverkan på mark och fastighet som är svår att bedöma vid tidpunkten för marköverlåtandet. Den uteblivna löpande avkastningen från fastigheten i form av skörd från jordbruk eller arrendeavgifter bör beaktas tydligare vid expropriation.

Med bakgrund av detta bör man framöver överväga att se över andra modeller som öppnar för att en ersättning kan betalas ut över en längre tidsperiod, samt en mer sofistikerad modell för vinstdelning som kan omfatta fler områden och som även den kan ske över tid. Det måste finnas en konkret koppling till de vinster som faktiskt faller ur de värden som skapades genom marköverlåtelsen. En enkel beräkning av marknadsvärdet vid ett tillfälle riskerar att missa vilka värden det egentligen kan röra sig om. Andra modeller som innebär exempelvis ersättningsmark till den som måste överlåta sin mark kan också vara värda att titta på.

En mer flexibel hantering av ersättning enligt expropriationslagen skulle ytterligare stärka äganderätten och därtill öppna för en större tolerans för de ingrepp i densamma som trots allt sker i de fall då enskilda får stå tillbaka för andra intressen.

Stockholm den 25 september 2013

Hans Rothenberg (M)